

Zasady współpracy banków z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w finansowym wspieraniu rolnictwa w Polsce

ПРИНЦИПИ СПІВПРАЦІ БАНКІВ З АГЕНЦІЄЮ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ І МОДЕРНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У ФІНАНСОВІЙ ПІДТРИМЦІ ЦІЄЇ ГАЛУЗІ У ПОЛЬЩІ

Вanki spółdzielcze w Polsce odgrywają znaczącą rolę w przyczynianiu się do finansowego wspierania rolnictwa. Jego rozwój oraz zwiększenie jego efektywności ekonomicznej w dużym stopniu uzależnione jest również od zastosowanych instrumentów wsparcia oraz od sytuacji sektora bankowości spółdzielczej nierozdzielnie związanego z rolnictwem.

Dokonywana przez Radę Polityki Pieniężnej obniżka podstawowych stóp procentowych skutkuje tym, iż następuje coraz to większy spadek opłacalności angażowania środków własnych banków spółdzielczych w kredyty preferencyjne z dopłatami z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). Banki spółdzielcze w związku z udzielaniem tak potrzebnego wsparcia finansowego dla rolnictwa odnotowują niestety coraz większe straty w zakresie obsługi udzielonych kredytów preferencyjnych o wartości ok. 0,37 zł, od każdej zaangażowanej złotówki przez okres 1 roku, po uwzględnieniu dodatkowych ponoszonych przez nie kosztów związanych z monitorowaniem kredytów, tworzeniem i utrzymywaniem rezerw na ryzyko związane z działalnością banków, odprowadzaniem podatku dochodowego od osób prawnych.

Kredyty wspierające przedsięwzięcia stanowią ok. 60% portfela kredytowego banków, spółdzielczych. Kredyty te są ponadto często jedynym źródłem wsparcia finansowego dla gospodarstw rolnych.

Należy zauważyć, iż w 2006 r. Komisja Europejska przyjęła nowe akty dotyczące przyznawania pomocy państwa w sektorze rolnym;

1) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1857/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących

działalność związaną z wytwarzaniem produktów rolnych oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 70/2001 (Dz. Urz. UE L 358 z 16.12.2006, str. 3);

2) Wytyczne Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007 – 2013 (Dz. Urz. UE C 319 z 27.12.2006, str. 1).

Zgodnie z pkt. 195 Wytycznych Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007 – 2013 programy pomocowe oraz pomoc indywidualna zgłoszone na podstawie Traktatu Akcesyjnego, jako pomoc istniejąca, będą mogły być stosowane pod warunkiem ich dostosowania do dnia 30 kwietnia 2007 r. do Wytycznych Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym obowiązujących w dniu 31 grudnia 2006 r. Natomiast stosownie do pkt. 196 Wytycznych Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007 – 2013 państwa członkowskie Unii Europejskiej zostały zobowiązane do dostosowania obecnie stosowanych form pomocy do Wytycznych Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007 – 2013 do dnia 31 grudnia 2007 r., z wyjątkiem:

1) istniejących programów pomocowych na inwestycje związane z przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów rolnych, które mają być zakończone w dniu 31 grudnia 2008 r.;

2) istniejących programów pomocowych na inwestycje w zakresie zakupu ziemi w gospodarstwach rolnych, które mają być dostosowane do nowych wytycznych do dnia 31 grudnia 2009 r.

Aby mogła być udzielana pomoc krajowa w formie dopłat do oprocentowania kredytów lub w formie częściowej spłaty kapitału kredytów zaciąganych na zakup ziemi, na realizację inwestycji w przetwórstwie rolnym – żywnościowym, przepisy krajowe w tym zakresie muszą być dostosowane do Wytycznych Wspólnoty w

ПРИНЦИПИ СПІВПРАЦІ БАНКІВ З АГЕНЦІЄЮ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ І МОДЕРНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У ФІНАНСОВІЙ ПІДТРИМЦІ ЦІЄЇ ГАЛУЗІ У ПОЛЬЩІ

sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym obowiązujących w dniu 31 grudnia 2006 r. Państwa członkowskie zostały zobowiązane do pisemnego potwierdzenia, najpóźniej do dnia 28 lutego 2007 r., dostosowania programów pomocy państwa do przepisów Wytocznych Wspólnoty na lata 2007 – 2013.

Z uwagi na powyższe w dniu 1 maja 2007 r. weszło w życie nowe rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie *szczególony zakres i kierunków działań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz sposobów ich realizacji* uwzględniający przepisy ww. Wytocznych.

W porównaniu do obecnie obowiązującego rozporządzenia z dnia 30 stycznia 1996 r. w sprawie *szczególony kierunków działań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz sposobów ich realizacji* w nowym rozporządzeniu proponuje się zrezygnowanie z tych form pomocy, które już nie są stosowane przez ARiMR i nie zostały zgłoszone celem notyfikacji do Komisji Europejskiej. Dotyczy to:

- pomocy finansowej w zakresie rozwoju infrastruktury, techniczno-produkcyjnej na terenach wiejskich (np. na budowę wodociągów, kanalizacji, oczyszczalni ścieków, budowę i modernizację dróg gminnych i dróg powiatowych, inwestycje z zakresu gospodarki odpadami stałymi); te formy pomocy są aktualnie udzielane z funduszy unijnych;

- pomocy finansowej w formie pożyczek na realizację zaakceptowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Finansów, programów restrukturyzacji jednostek badawczo-rozwojowych, prowadzących prace na rzecz rolnictwa i gospodarki żywnościowej;

- udzielania dopłat do oprocentowania kredytów na zakup środków rzeczowych do produkcji rolnej (np. nawozów, środków ochrony roślin, kwalifikowanego materiału siewnego i sadzeniakowego, oleju napędowego);

- udzielania dopłat do oprocentowania kredytów na skup produktów rolnych;

- obejmowania akcji i udziałów rynków hurtowych i giełd rolnych;

- wykupu obligacji banków regionalnych, emitowanych w celu restrukturyzacji należności kredytowych zrzeszonych w nich bankach spółdzielczych.

Na podstawie § 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1996 r. w sprawie *sególony kierunków działań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz sposobów ich realizacji*, ARiMR została zobowiązana do realizowania swoich zadań m.in. przez dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych.

ARiMR miała prawo do stosowania dopłaty do

oprocentowania kredytów udzielonych przez banki, z którymi zawarła umowy, przeznaczonych na finansowanie ściśle określonych przedsięwzięć, w ramach przyznanych im limitów. Może ona ponadto zawierać umowy jedynie z bankami, których kapitał własny jest nie mniejszy niż minimum kapitału własnego wymaganego przy tworzeniu nowego banku.

Jeśli chodzi o kwestię związaną z umowami zawieranymi przez ARiMR z bankami należy zauważyć, iż umowy te powinny określać w szczególności:

- warunki kredytowania,
- tryb przyjmowania i opracowywania wniosków kredytowych,

- terminy powiadamiania o limicie dopłat,

- sposób i terminy zgłaszania zapotrzebowania i rozliczania dopłat,

- sposób ustalania cen rynkowych,

- sposób przeprowadzania przez ARiMR i bank kontroli realizacji umów kredytowych objętych dopłatami,

- warunki zwrotu ARiMR dopłat w razie udzielenia lub wykorzystania kredytu niezgodnie z przepisami mniejszego rozporządzenia albo naruszenia przez kredytobiorcę warunków umowy kredytowej,

- warunki zwrotu ARiMR dopłat w razie sprzedaży, bez zgody banku, gruntów i gospodarstw rolnych albo innych obiektów i urządzeń nabytych za kredyt objęty dopłatami ARiMR, jeżeli ich sprzedaż nastąpiła w ciągu pięciu lat od dnia nabycia.

W tym względzie należy zwrócić szczególną uwagę na postanowienia uchwały 7 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 25 sierpnia 2003 r. (FPS 7/03, ONSA 2004/1/4), jak i na wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 stycznia 2004 r. (III SA 1575/02, Lex 110824) odnoszących się do przepisów, stanowiących podstawę dokonywania wypłaty dopłat do oprocentowania kredytów na cele rolnicze, innych niż ustawa dnia 29 grudnia 1993 r. o utworzeniu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1996 r. w sprawie *sególony kierunków działań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz sposobów ich realizacji*.

Należy zauważyć, iż w w/w uchwale oraz wyroku Sądy orzekły, że bank nie powinien płacić podatku dochodowego od pobranych dopłat do oprocentowania, ponieważ stanowią one dotację budżetową, nie tylko dla kredytobiorców, ale także dla banków.

W uzasadnieniu do wskazanej uchwały z dnia 25

ПРИНЦИПИ СПІВПРАЦІ БАНКІВ З АГЕНЦІЄЮ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ І МОДЕРНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У ФІНАНСОВІЙ ПІДТРИМЦІ ЦІЇ ГАЛУЗІ У ПОЛЬЩІ

sierpnia 2003 r. Naczelny Sąd Administracyjny wskazał jednoznacznie, iż cała procedura realizacji dopłat toczy się niewątpliwie tylko pomiędzy ARiMR a bankiem, który wcześniej – na zasadach prawa bankowego – zawarł umowę kredytu na warunkach preferencyjnych z uprawnionym do tego przedsiębiorcą. Przedsiębiorca taki otrzymuje niżej oprocentowany kredyt i jest zobowiązany do spłaty odsetek w niższej wysokości, zgodnie z zawartą umową kredytu; nie otrzymuje on natomiast dopłaty do odsetek.

Dotację otrzymuje bank, przy czym ma ona charakter dotacji budżetowej. Nie zmienia tego fakt, iż obliczenie wysokości dopłaty wynika z porównania kwoty odsetek preferencyjnych i komercyjnych, jednakże sposób obliczenia wysokości dopłat nie może stanowić podstawy do uznania, że bank otrzymuje świadczenie w postaci odsetek, a nie dotacji.

Przedsiębiorcy uprawnieni do preferencyjnych kredytów są niewątpliwie beneficjentami pomocy ze środków publicznych z woli państwa, realizującego cele gospodarcze.

Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, przepisy regulujące zagadnienie dopłat do kredytów na cele rolnicze wskazują jednoznacznie na banki jako podmioty, które otrzymują dopłatę do oprocentowania udzielonych przez siebie kredytów preferencyjnych. Na mocy powołanego w uzasadnieniu do uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 lutego 1995 r. w sprawie *szczegółowych zasad, zakresu i trybu udzielania dopłat do oprocentowania kredytów na cele rolnicze*, czynności związane z dokonywaniem dopłat zostały powierzone Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, a środki finansowe na dopłaty pochodzą z budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Wnioski o kredyty objęte dopłatami krajowi przedsiębiorcy składają w bankach, które zawarły z ARiMR umowy w sprawie dopłat na cele rolnicze. Umowy powinny zawierać w szczególności postanowienia dotyczące limitów dopłat, terminów przekazywania informacji o udzielonych kredytach w ramach limitów oraz sposobu przekazywania i rozliczania dopłat między ARiMR a bankami.

Niezależnie od powyższego należy podkreślić, iż to banki zawierają umowy z kredytobiorcami i mają one prawne instrumenty umożliwiające egzekwowanie od kredytobiorców dopłat do oprocentowania razem z pobranymi kredytami, np. z tytułu wykorzystania kredytów na cele niezgodne z założonymi celami pomocy finansowej udzielanej przez ARiMR. Jeżeli bank naruszy postanowienia umowy z ARiMR i będzie udzielał (lub udzieli w pewnej liczbie jednostkowych przypadków) kredytów

niezgodnie z wymienioną umową, ARiMR musi posiadać instrumenty prawne do odzyskania nienależnie przekazanych bankowi środków budżetowych.

Należy również zauważyć, iż ze względu na fakt, że ARiMR nie zawiera umów z kredytobiorcami, nie ma w związku z tym możliwości weryfikacji wniosków i umów kredytowych, ani też ewentualnej egzekucji wypłaconych dopłat.

Monitorowanie udzielania pomocy publicznej dla rolnictwa leży w kompetencji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Należy jednak zauważyć, iż na gruncie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu i kierunków działań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz sposobów ich realizacji, pomoc publiczna udzielana przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa trafia do beneficjenta końcowego, którym jest przedsiębiorca.

Udział banku w wypłacie środków przedsiębiorcy sprowadza się do pośrednictwa w udzieleniu i wypłacie tych środków. W tym zakresie niewątpliwie bank uzyskuje korzyść (zwiększenie obrotów i uzyskanie prowizji za pośrednictwo), to jednak korzyść ta jest ściśle określona i wynika bezpośrednio z umowy zawartej z bankami spełniającymi kryteria zawarte w § 3 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów.

Summary. The Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture (ARMA) was established in 1994 with the aim of supporting the agriculture and rural development. ARMA has been designated by the Government of Poland to perform the role of an accredited paying agency. It deals with the implementation of instruments co-financed from the European Union budget and provides aid from national funds. The Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture continues the provision of aid from the national funds in the form of subsidies to interest on investment credits. Banks cooperating with the Agency grant the credits from own funds to the entities engaged in fruit and vegetable production or processing. The credits supporting the undertakings of agricultural business constitute about 60 % of the credit portfolio of co-operative banks. Moreover, these credits are often the only source of financial support for farms.

1. Ustawa z dnia 29 grudnia 1993 r. o utworzeniu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;

2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1996 r. w sprawie szczegółowych kierunków działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz sposobów ich realizacji;

3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 października 2003 r. w sprawie nadania statutu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;

4. Uchwały 7 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 25 sierpnia 2003 r. (FPS 7/03, ONSA 2004/1/4);

5. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 stycznia 2004 r. (III SA 1575/02, Lex 110824);

6. <http://www.bs.net.pl/?dzial=00002&news=12887> (internetowy serwis bankowości spółdzielczej).

Стаття надійшла до редакції 07.12.2008

УДК 17.024.1:371.1

Ірина Зварич, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри іноземних мов Національної академії Служби безпеки України та кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Інституту Філології Київського Національного університету імені Тараса Шевченка

СОВІСТЬ – ГОЛОВНА ЦІННІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

У статті підкреслюються основні моральні принципи і якості в процесі оцінювання знань студентів, які притаманні особистості педагога, його наукові погляди і переконання, повага і теплота у формуванні людяності студентів, як неповторної індивідуальності.

Ключові слова: совість, особистість педагога, студенти, якість знань, оцінювання, принципи, об'єктивна та необ'єктивна оцінка, життя.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Освіта завжди посідала і нині посідає одне із основних місць у вихованні молодого покоління. І розвиток нації неможливий без освіти та праці, що є основними чинниками у розвитку науки і суспільства в цілому.

Вчені давно помітили, що український термін “освіта” яскраво відображає суть змісту цього слова, бо “освіта” – це вістрія, вісь життя (вісь+vita) [4, 17]. Вона завжди поєднувала найважливіші досягнення триєдиної мети: пізнання таємниць природи та їх закономірностей, підготовка фахівців до корисної праці та виховання молодого покоління. І якщо порівняти цей термін “освіта” з російським “образование” – підносити людину до певного “образу”, “зразка”, а також із англійським “education” – вчитися і бути навченим, що в одному слові поєднується поняття освіти і виховання, то український термін є найточнішим. Але суть полягає не в порівнянні термінів, що є, без сумніву, важливим у розвитку суспільства та вихованні підростаючого покоління. Важливим у вихованні молоді була, є і залишається неповторна постать педагога, яка поєднує дві могутні сили – розум та совість. Якщо слово “совість” розглянути за морфологічною будовою, то воно має корінь “вісь”, що означає – відати, знати, покладатись на свій інтелектуальний розвиток і розум.

Новий тлумачний словник української мови містить ґрунтовне визначення совісті: “Совість – це усвідомлення і почуття моральної відповідальності за свою поведінку, за свої вчинки перед самим собою, людьми, суспільством; моральні принципи, погляди, переконання, сумління” [8, 349 – 350]. Тому педагог, як ніхто інший, віддзеркалює ті моральні принципи і якості, які притаманні особистості, наукові погляди і переконання, що відтворені на сторінках філософських книжок, наукових і періодичних видань.

В.Д. Онищенко зазначає, що “совість” – це вість про божественне, духовне, істинно людське. Совість як голос Божий в людині, як Божий закон, властивий кожній людині [9, 155 – 156]. І цей “Божий закон” педагог змістовно висвітлює на лекційних та семінарських заняттях. Його розум відкриває реальні можливості для досягнення триєдиної мети в процесі навчання підростаючого покоління.

Совість визначає здатність оцінювати всі педагогічні методи, підходи, прийоми та принципи в навчальному та виховному процесах, міру їх корисності та необхідності в копіткій роботі педагога в отриманні ґрунтовних знань студентами, а також утримати викладача від небажаних вчинків та узурпованого ставлення до студентів, що суперечить принципам гуманності та справедливості.